

Алексєєнко Ірина Вікторівна –
доктор політичних наук, професор,
зав кафедри міжнародних відносин
та туризму ФСПОУ

Боровенська Анастасія Анатоліївна –
студентка гр. Б-МВ-841, ФСПОУ
(*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*)

САМООРГАНІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД АНТИГЛОБАЛІСТІВ

Крім широко відомих акцій протесту, що проводяться активістами руху, існує ще й інший бік діяльності «антиглобалістів», і тут найяскравішим прикладом стала легендарна особистість – субкоманданте Маркоса й індійської громади з мексиканського штату Ч'япас.

По суті, це унікальний на сьогодні приклад місцевого самоврядування, коли територія знаходиться цілком під контролем представників громадянського суспільства.[3,р.16] Але саме в тому і полягає унікальність досвіду сапатистів, що вони не прагнуть до знищення існуючого ладу і побудови більш справедливої держави за прикладом своїх попередників, а, домігшись чималих результатів і, будучи фактично визнаними міжнародною громадськістю, більше того, власним урядом, відмовляються від подальших дій і, тим паче, від будь-яких закликів до світової антиглобалістської революції. Безумовно, подібна політика розв'язання проблем на місцях шляхом організації самоврядних громад, де буде почутий голос кожного її члена, не тільки не зміцнює, а поступово послаблює внутрішній суверенітет Мексики. Незважаючи на те, що у викладеній субкоманданте Маркосом традиційній для всіх «антиглобалістів» критиці неолібералізму присутнє гасло на захист національної держави від засилля корпорацій, своєю діяльністю Сапатистська армія національного звільнення показує зовсім інший шлях – шлях розв'язання проблем на локальному рівні за допомогою самоорганізації громадянського суспільства.

Автор вважає, що теоретично цей шлях не новий – у науковій літературі, ще в 1970 – 1980-х роках висувалися ідеї про поступове відмирання національної держави завдяки двом, на перший погляд, суперечливим, але водночас взаємозалежним тенденціям – глобалізації і локалізації, а в 1990-х роках це явище дістало назву «фрагментації».[2,р.55] З одного боку, частина повноважень національних урядів поступово буде передана великим міжнародним наднаціональним органам управління, а з іншого – внутрішнім національним регіонам і групам, оскільки стандартна однорідна політика, що проводиться державою, остаточно втратить ефективність, через неможливість реагування на вимоги дедалі більш диференційованого суспільства, що фрагментується [1, р.44].

На думку Е. Тоффлера, цей двосторонній процес являє собою не що інше, як зміну самої природи влади, де національна держава, будучи ключовою політичною одиницею індустріального суспільства, втрачає свої позиції на новому етапі цивілізаційного розвитку, коли людство вступило в «еру зрушення влади, де поступово розпадаються всі існуючі у світі владні структури і зароджуються принципово нові» [9, р.3]. Ще в 1980 р. у роботі «Третя хвиля», де він досліджує основні риси і тенденції розвитку нового інформаційного суспільства, були спрогнозовані основні небезпеки для національної держави: зростання впливу транснаціональних корпорацій, спалах чисельності міжнаціональних асоціацій і організацій, тиск знизу локальних «меншин» – «в міру того, як формується нова світова система, держава-нація дедалі більше втрачає незалежність і суверенітет» [7, р. 38].

Усі проблеми суспільства, що глобалізується, можна розв'язати тільки з допомогою нових владних структур – на світовому і локальному рівнях; державні структури вже нині виявляють своє безсилля в цій сфері. Саме свідченням цієї нової тенденції і є рух індійських громад у Мексиці, який на відміну від безлічі фундаменталістських, релігійних і націоналістичних організацій – виразників інтересів досить консервативних кіл, намагається знайти спосіб розв'язання проблеми на якісно новій основі.[8,р.77] Не нав'язуючи своєї позиції навколишнім і не заявляючи, що вони знають єдино правильний шлях, створюють прообраз локальних органів влади, які зможуть поряд з глобальними міжнародними організаціями здійснювати політику завтрашнього дня.

Одним із таких локальних об'єднань майбутнього і є індійська громада мексиканського штату Ч'япас. На даний момент мексиканський уряд фактично визнав самоврядування в індійських громадах і, більше того, ставить його за приклад революційним рухам інших латиноамериканських країн, що дотримуються традиційної стратегії, яка веде до повалення існуючого уряду. Президент Мексики В. Фокс на початку свого правління в 2000 р. заявив про готовність до співробітництва з повстанцями і поступового закриття усіх військових баз у штаті Ч'япас. Представники громад також висловили готовність вести переговори з владою, тому що споконвічною метою Сапатистської армії національного визволення було якнайшвидше припинення збройної боротьби і розв'язання конфлікту мирним шляхом. З 2001 р. уряд приступив до розробки законопроекту про права і культуру індіанців. [11,р.89]

Таким чином, боротьба мексиканських революціонерів підтвердила реальність і плідотворність функціонування інститутів громадянського суспільства, здатних на основі співробітництва з правлячими політичними структурами розв'язувати проблеми локального характеру, зокрема, етнічних меншин. Сапатистська армія останніми роками фактично перестала бути збройним формуванням і поступово трансформувалася в союз самоврядних індійських громад, непідконтрольний, але і не ворожий центральному уряду. На рівні ж «антиглобалістського» руху Сапатистська армія національного визволення в даний час, займається своєю рідною просвітницькою діяльністю, поши-

рюючи за допомогою мережі Інтернет, статті і звернення до світової громадськості про необхідність створення сильного і політично свідомого громадянського суспільства в межах кожної держави, оскільки саме воно повинно взяти на себе роль протистояння негативним процесам, що виникають в епоху глобалізації.

Отже, говорити про рух «антиглобалістів», як якусь самостійну політичну силу, що протистоїть глобалізації, можна з великою натяжкою. Безумовно, не можна заперечувати того, що «антиглобалісти» виявляють усі негативні сторони глобального інтеграційного процесу і досить активно намагаються донести свою позицію до широкого загалу. Вони ставлять серйозні питання політичним лідерам сучасності. Однак, за винятком боязкої спроби індійських громад, за великим рахунком, нові радикали мало піклуються про пошуки позитивного розв'язання ними ж поставлених проблем, а методи боротьби за допомогою пляшок з запальною сумішшю і гучних мітингів, безумовно, ефектні, але неефективні.

1. Perry W. and Carter A. Preventive Defense: A New Security Strategy for America. Washington: Brookings Institution Press, 1999.287p.

2. Prasad E., Rogoff K., Wei S.-J., Kose M.A. Effects of Financial Globalization on Developing Countries: Some Empirical Evidence. IMF, 2003, March 17 (www.imf.org).

3. Prospects for Foreign Direct Investment and the Strategies of Transnational Corporations, 2004-2007. United Nations, UNCTAD, New York and Geneva, 2004.61 p.

4. Rogoff K. Globalization and Global Disinflation. Paper prepared for the Federal Reserve Bank of Kansas City conference on «Monetary Policy and Uncertainty: Adapting to a Changing Economy». Jackson Hole, WY, 2003, August 29.112p.

5. Sturke K.H., Williamson J.G. When did Globalization Begin? // NBER Working Paper 7632. Cambridge MA, 2000.301p.

6. Santis De H. Mutualism. An American Strategy for the Next Century //World Policy Journal, Winter 1998/1999.167p.

7. Sassen S. Globalization and Its Discontents. N.Y., 1998.452p.

8. Shirakawa M., Okina K., Shiratsuka S. Financial Market Globalization: Present and Future. IMES Discussion Paper No 97-E-II. Bank of Japan, 1997.235p.

9. Stiglitz J.E. Globalization and Its Discontents. New York: W.W. Norton & Co., XXII+ 282 p.

10. Josef Stiglitz and Bruce Greenwald. Towards a New Paradigm In Monetary Economics. Cambridge, Cambridge University Press, 2002, 336 p.

11. Vellinga M. (ed.) The Dialectics of Globalization. Boulder, Col. (USA), Oxford (UK): Westview Press, 2000.320p.